

Turvallisesti joukkoliikenteessä ja koulukuljetuksissa – Opettajan aineisto

Lapset ja nuoret käyttävät joukkoliikennettä koulumatkoilla ja kuljettaessa harrastuksiin. Koulupäivän aikana tehtävillä matkoilla, luokkaretkillä ja leirikoulumatkoilla käytetään myös usein reittiliikennettä. Voidakseen kulkea turvallisesti joukkoliikenteessä ja koulukuljetuksissa oppilaiden on saatava opastusta ja harjoittelua. Turvallisista toimintatavoista on hyvä keskustella oppilaiden kanssa oppitunneilla, käytännön harjoitusta saadaan päivittäisillä matkoilla.

Oppilaiden ryntääminen bussiin tai koulutaksiin ja matkan aikainen rauhattomuus ovat kuljettajien useimmiten mainitsemia pulmia. Vaarallisimpia tilanteita ovat autoon ryntääminen ja tien yli juokseminen pysähtyneen auton edestä tai takaa. Tällaisissa tilanteissa sattuu vakavia onnettomuuksia vuosittain. Vaaratilanteita syntyy myös, jos oppilas tai hänen reppunsa jää oven väliin.

Tähän aineistoon on kerätty joukkoliikenteessä ja koulukuljetuksissa kulkemisen kannalta keskeisimmät tilanteet sekä vinkkejä asian läpikäymiseksi oppilaiden kanssa.

Matka pysäkille

Pysäkille lähdetään ajoissa. Kiire aiheuttaa helposti vaaratilanteita. Myöhästyminen sovitusta koulukyydistä tuottaa muille kuljetusreitin oppilaille odottelua. Hämärässä ja pimeään aikaan käytetään heijastinta.

Reittivalinnassa kannattaa huomiota kiinnittää erityisesti tienylitysten turvallisuuteen. Kevyen liikenteen väyliä kannattaa käyttää aina kun se on mahdollista. Lyhyin reitti ei aina ole turvallisin.

Valtaosa lasten jalankulkuonnettomuuksista sattuu tienylitystilanteessa. Oppilaille on hyvä antaa selkeät toimintaohjeet tienylitykseen:

- Valitse turvallinen paikka tienylitykseen.
- Pysähdy, katso ja kuuntele.
- Kun tie on vapaa, kävele reippaasti tien yli.

Tielle ei saa koskaan rynnätä, koska silloin ei ehdi itse katsoa, tuleeko autoja. Autoilijat puolestaan eivät ennätä havaita juoksijaa ajoissa. Erityisen vaarallista on pensaiden, lumivallien, pysäköityjen autojen tai muiden näköesteiden takaa tielle juokseminen.

Keskustelunaiheita:

- Millaisia vaaratilanteita kiireessä voi syntyä?
- Mitä pulmia koulukyydistä myöhästyminen voi aiheuttaa muille kuljetusreitin oppilaille?
- Millainen on turvallinen reitti?
- Millaiset tienylityspaikat ovat turvallisia?
- Onko oppilaiden koulumatkalla hankalia tai vaarallisia paikkoja?
- Miksi on tärkeää pysähtyä aina ennen kuin lähtee ylittämään tietä?
- Miksi tielle ei koskaan saa rynnätä?
- Miten keliolosuhteet vaikuttavat autojen pysähtymismatkoihin?

Turvallisuus odotuspaikalla ja pysäkkialueella

Odotuspaikalla ei ole aina varsinaista pysäkkialuetta. Tällöin turvallisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja kyytiä odotettava mahdollisimman tien reunassa. Turvalliset pysäkit ovat katoksellisia, tilavia ja talvisin hyvin aurattuja. Ne on sijoitettava niin, etteivät lapset joudu turhaan ylittämään tietä.

Pysäkillä tai odotuspaikalla leikkiminen ja ohikulkevan liikenteen vieressä juoksentelu aiheuttavat vaaratilanteita. Talvella liukkaus ja pimeys lisäävät riskejä. Hämärässä ja pimeällä heijastin lisää turvallisuutta.

Liikenteen sujuvuuden kannalta on tärkeää, että kuljettaja saa pysähtymismerkin ajoissa. Pimeällä voidaan kuljettajalle heilauttaa heijastinta.

Keskustelunaiheita:

- Miten omaan turvallisuuteen voi vaikuttaa hämärän ja pimeän aikaan?
- Millaisia vaaratilanteita pysäkillä voi syntyä? Miten ne voi välttää?
- Miten vuodenaikojen vaihtelu vaikuttaa turvallisuuteen?
- Esiintyykö kiusaamista, pelkääkö joku oppilas? Autetaan muita, ollaan kavereita!
- Minkälaisia tilanteita voi syntyä, jos kuljettaja saa pysähtymismerkin kovin myöhään ja joutuu pysähtymään viime tingassa?

Kyytiin nouseaan rauhallisesti

Tyypillisimmät vaaratilanteet ennen kyytiin nousua syntyvät, kun juostaan vielä liikkuvan auton vieressä tai sitä kohti. Tällöin on vaara, että joku kaatuu ja pahimmassa tapauksessa jää auton alle.

Kun auto on täysin pysähtynyt, nouseaan kyytiin rauhallisesti jonossa.

Ei ole turvallista mennä peruuttavan auton taakse tai juosta bussiin viime hetkellä oven jo sulkeutuessa.

On kohteliasta huomioida pienet lapset, iäkkäät ja liikuntaesteiset ja antaa heidän nousta ensin bussiin.

Keskustelunaiheita:

- Miksi liikkuvan auton vieressä ei ole turvallista juosta?
- Miksi on tärkeää nousta kyytiin rauhallisesti?
- Miksi ei ole turvallista juosta bussiin viime hetkellä?

Vinkki:

Autoon jonottamista ja nousemista voidaan harjoitella myös sisätiloissa. Samalla sovitaan yhdessä jonotussäännöistä.

Käyttäytyminen matkalla

Kuljettajaa tervehditään aina kyytiin noustessa.

Taksissa käytetään aina turvavyötä. Myös bussissa käytetään turvavyötä, jos ne on asennettu. Oppilaat voivat pyytää kuljettajalta apua, jos turvavyö on hankala kiinnittää.

Muista!

Tieliikennelaki määrää, että kuljettajan ja kaikenikäisten matkustajien on käytettävä henkilö-, paketti- ja linja-autossa olevaa turvavyötä tai lasten turvalaitetta. Vastuu turvalaitteiden käytöstä on mukana seuraavilla vanhemmilla tai huoltajilla. Muussa tapauksessa kuljettaja on vastuussa siitä, että lapset ovat asiallisesti turvalaitteissa.

Koululaukku ei saa jäädä turvavyön alle. Reput ja laukut pidetään mieluiten lattialla tai sylissä, jos lattialla ei ole tilaa. Näin mahdollisimman moni mahtuu istumaan.

Matkan aikana istutaan paikallaan. Turhaa liikkumista bussissa on syytä välttää: se häiritsee kuljettajaa, ja esimerkiksi äkkijarrutuksessa käytävällä voi kaatua ja loukata itsensä. Jos bussissa joutuu seisomaan, on hyvä pitää kiinni tukitangosta tai istuimista. On kohteliasta huomioida muut matkustajat ja tarjota heille istumapaikkaa tarvittaessa.

Keskustelunaiheita:

- Miksi on tärkeää tervehtiä kuljettajaa autoon noustessa?
- Uskaltaako kuljettajalle kertoa esim. huonovointisuudestaan tai kiusaamisesta?
- Miten levottomuus vaikuttaa matkustusmukavuuteen? Onko kuljettajalla työrauha?
- Miksi on tärkeää noudattaa kuljettajan ohjeita?
- Miksi istumapaikkoja ei vaihdella kesken matkan?
- Miksi on tärkeää käyttää turvavyötä myös bussissa?
- Miten turvavyöt suojaavat onnettomuustilanteessa?

Poistuminen kyydistä

Bussista jäädessä painetaan merkinantonappia ajoissa, jotta kuljettaja ehtii valmistautua pysähtymiseen.

Kun autosta noustaan pois, tietä ei saa milloinkaan lähteä ylittämään bussin tai taksin edestä tai takaa. autoilijoiden on vaikea huomata auton takaa tielle tulevaa jalankulkijaa riittävän ajoissa. Tie ylitetään vasta, kun auto on poistunut pysäkiltä ja nähdään riittävän pitkälle molempiin suuntiin.

Keskustelunaiheita:

- Miksi kuljettajan on tärkeää saada pysähtymismerkki ajoissa?
- Miksi pysähtymisnapin kanssa ei leikitä?
- Miksi on tärkeää mennä ovesta ulos vasta, kun auto on täysin pysähtynyt?
- Miksi pitää odottaa, että auto on lähtenyt pysäkiltä ennen tien ylittämistä?

Muista!

Koulumatkat ovat yhteistyötä. Kodin, kuljettajan tai liikennöitsijän, koulun ja kunnan välinen tietojenvaihto on tärkeää, jotta mahdollisiin epäkohtiin voidaan puuttua.